

Energiegemeenschappen

Energie anders georganiseerd

Inleiding

Energiegemeenschappen zijn een nieuwe, snelgroeiende ontwikkeling in hoe wij in Nederland energie produceren, delen en gebruiken. Inwoners, ondernemers en lokale organisaties nemen samen het heft in eigen handen. Ze wekken lokaal duurzame energie op en delen die energie binnen hun eigen gemeenschap.

Het vernieuwende is dat het niet alleen om techniek gaat, maar om lokale zeggenschap en eigenaarschap. De energie blijft letterlijk én figuurlijk dichtbij: de opbrengsten vloeien terug naar de gemeenschap, beslissingen worden lokaal genomen en iedereen kan meedoen. Deze ontwikkeling krijgt nu ook wettelijke steun via de nieuwe Energiewet.

De afgelopen jaren hebben wij vanuit Agem Energie Experts actief bijgedragen aan de totstandkoming van de nieuwe Energiewet, en momenteel zetten wij ons volop in voor de totstandkoming en doorontwikkeling van energiegemeenschappen in de Achterhoek. Wij signaleren **kansen voor de regio** en delen de informatie vanuit onze rol als kennispartner graag met de Achterhoekse gemeenten.

Vanuit het Akkoord van Groenlo heeft de Achterhoek met haar samenwerking een unieke basis gelegd en als pioniersorganisatie jarenlang voorgelopen op de rest van Nederland. Inmiddels heeft het coöperatieve energielandschap zich flink doorontwikkeld, en met de verankering van energiegemeenschappen in de nieuwe Energiewet is het nu tijd om ook in de Achterhoek de volgende stappen te zetten.

Wat zijn energiegemeenschappen?

Energiegemeenschappen veranderen hoe we samen energie opwekken en gebruiken. In plaats van grote (internationale) energiebedrijven die alles bepalen en waarbij geopolitieke omstandigheden van grote invloed zijn, neemt de maatschappij steeds meer het heft in eigen handen. Inwoners, maatschappelijke en publieke organisaties en ondernemers wekken hun eigen lokaal duurzame energie op, bijvoorbeeld met zonnepanelen, windmolens of warmtenetten, en delen die energie binnen hun eigen gemeenschap.

Een belangrijk onderdeel daarvan is **energiedelen**: het onderling verdelen van lokaal opgewekte elektriciteit tussen leden van een energiegemeenschap. Zo kan lokaal opgewekte stroom rechtstreeks terechtkomen bij lokale afnemers. Dit versterkt het gevoel van eigenaarschap, zorgt dat opbrengsten in de gemeenschap blijven en vermindert de druk op het elektriciteitsnet.

De energie blijft letterlijk én figuurlijk dichtbij: de opbrengsten vloeien terug naar de gemeenschap, beslissingen worden lokaal genomen en iedereen kan meeprofiten. Hierbij is lokale zeggenschap van groot belang. Deze vorm van organisatie sluit aan bij Europese richtlijnen (o.a. het *Clean Energy Package*) en krijgt nu een wettelijke basis in Nederland via de nieuwe Energiewet.

Energiegemeenschappen zijn daarmee meer dan alleen duurzame energieprojecten: ze vormen een **nieuwe economische en sociale infrastructuur** waarin energie, eigendom en participatie samenkomen.

Waarom is dit belangrijk?

De energie- en warmtetransitie vraagt om versnelling, maar ook om betrokkenheid. Veel mensen voelen zich nog toeschouwer in plaats van deelnemer. Energiegemeenschappen veranderen dat: ze bieden inwoners en bedrijven een directe rol in de energievoorziening en versterken het lokale draagvlak. Bovendien spelen ze een sleutelrol bij actuele uitdagingen als:

- **Betaalbaarheid**: lokale productie en coöperatief eigendom houden geld in de regio.
- **Netcongestie**: slimme koppeling van lokale vraag en aanbod.
- **Energiezekerheid**: minder afhankelijkheid van (buitenlandse) leveranciers en geopolitiek.
- **Sociale cohesie**: inwoners werken samen aan iets tastbaars en toekomstgericht: de eigen energievoorziening.

Minister Hermans (OCW/EZK) benoemde in haar [Kamerbrief](#) van 29 september 2025 energiegemeenschappen als 'onmisbare bouwstenen van het energiesysteem van de toekomst'. Ze krijgen een formele positie in beleid en regelgeving, met ruimte voor lokale experimenten en samenwerking met netbeheerders.

De Rijksoverheid en landelijke koepel Energie Samen werken aan implementatie, normen en ondersteuning (inclusief voorstellen voor aanpassing van de Energiewet en opzet van energiehuizen/energiehuizen-financiering). Agem Energie Experts is nauw en actief betrokken bij deze ontwikkelingen.

Kansen voor de Achterhoek vanuit unieke positie

De Achterhoek heeft alles in huis om hiermee voorop te lopen én een unieke uitgangspositie: een sterk regionaal samenwerkingsverband, sociale samenhang, ondernemerschap en al bestaande initiatieven naast **Agem Energie Experts**, zoals de Achterhoekse **Gemeentelijke Energie (AGE)**, koepelorganisatie **Streekenergie**; *vertegenwoordiger van 22 lokale energiecoöperaties* en **EnergieLoket Achterhoek**, dat al stevig op weg is als *Energiehuis van de Achterhoek*.

Met het Akkoord van Groenlo liep de Achterhoek met haar regionale aanpak van de energie- en warmtetransitie mijlenver voor op de rest van Nederland en heeft zij in de afgelopen twaalf jaar een sterke basis gelegd voor de jaren die nog voor ons liggen. Energiegemeenschappen hebben in de Achterhoek een vruchtbare voedingsbodem en kunnen hier verder doorgroeien tot een krachtige, regionale beweging.

Voor gemeenten betekent dit een kans om de energie- en warmtetransitie te verankeren in de gemeenschap. Door bewoners mede-eigenaar te maken van energieprojecten ontstaat meer draagvlak en minder weerstand. Voor inwoners betekent het grip op de eigen energievoorziening en energierekening.

Door energiegemeenschappen te ondersteunen kunnen gemeenten:

- ✓ Lokale energieprojecten versnellen en verbinden aan maatschappelijke doelen;
- ✓ Economische opbrengsten in de regio houden;
- ✓ Netcongestie verminderen via lokale energiehubs;
- ✓ Draagvlak creëren door lokale initiatieven te betrekken en bewoners mede-eigenaar te maken.

Gemeenten kunnen een sleutelrol spelen door te faciliteren, te verbinden en te investeren in kennis en pilots. Zo wordt de energie- en warmtetransitie niet iets wat 'ons overkomt', maar iets waar we samen de kansen uit benutten voor een sterke, vitale regio Achterhoek.

De rol van Agem Energie Experts

De Achterhoek heeft als regio altijd vooropgelopen in de energietransitie. Waar Agem Energie Experts ooit begon als pioniersorganisatie die liet zien wat mogelijk is door zelf initiatieven te ontplooiën en bedrijfsactiviteiten op te zetten, vervullen we nu de rol van kennispartner die helpt om energiegemeenschappen, coöperatieve energiedienstverleners en andere stakeholders in de praktijk verder te brengen.

Een concreet voorbeeld is het project **Local4Local (L4L)**, waarin we de afgelopen drie jaar samen met twaalf partners in heel Nederland hebben gewerkt aan het mogelijk maken dat lokaal opgewekte energie ook écht lokaal kan worden gedeeld. Deze aanpak wordt inmiddels landelijk gezien als voorbeeld van hoe energiegemeenschappen kunnen werken. Dat wordt onderstreept in de Kamerbrief van minister Hermans, waarin het Local4Local-model meerdere keren wordt genoemd als richtinggevend voorbeeld. De minister benoemt expliciet de wens om deze praktijk verder uit te bouwen en te verbinden aan de nationale uitrol van energiegemeenschappen.

Vanuit onze ervaring en ons netwerk zetten wij ons nu in om gemeenten, coöperaties en maatschappelijke organisaties in de Achterhoek te helpen deze beweging verder te versterken met kennis, begeleiding en het vertalen van beleid naar concrete uitvoering.

Conclusie: weet wat er speelt en blijf voorop lopen

Deze ontwikkeling komt nu in een stroomversnelling, waarbij de Energiewet een basis legt voor snel veranderende nieuwe omstandigheden. Energiegemeenschappen zijn geen nieuw beleidsconcept; ze vormen het fundament van een lokaal, eerlijk en veerkrachtig energiesysteem. Ze maken het mogelijk om energie lokaal te produceren, eerlijk te verdelen en gezamenlijk te beheren.

In de Achterhoek, waar samenwerking en *naoberschap* diep verankerd zijn, zijn we samen al jaren op weg in de energie- en warmtetransitie. De bestaande initiatieven die zijn ontstaan vanuit het Akkoord van Groenlo kunnen een belangrijke rol spelen in de doorontwikkeling van de regio, met energiegemeenschappen als het hart van een duurzame, veerkrachtige Achterhoek. Het is daarbij nodig dat we blijven investeren in de lokale implementatie van energiegemeenschappen die energiedelen.

Vervolgstappen

We staan aan de vooravond van een transitie van energiecoöperaties naar volwaardige energiegemeenschappen. De volgende stap voor de Achterhoek is om van visie naar uitvoering te gaan. De basis ligt er, nu is het tijd om energiegemeenschappen echt te verankeren in onze regio. Dat betekent: bouwen aan integrale, multi-commodity gemeenschappen waar elektriciteit, warmte, mobiliteit en opslag met elkaar verbonden zijn. Dat vraagt om een gezamenlijke inzet van gemeenten, coöperaties, bedrijven en inwoners en daadkracht.

Een essentieel onderdeel is het ontwikkelen van **windprojecten in lokaal eigendom**. Voor een gebalanceerde en betaalbare energiemix in een robuust, hernieuwbaar energiesysteem vormt windenergie een cruciale bouwsteen. Door deze projecten in eigendom van een energiegemeenschap te realiseren, blijven de opbrengsten lokaal en wordt draagvlak versterkt. Daarnaast is **flexibiliteit** belangrijk: het vermogen om vraag, aanbod en opslag slim op elkaar af te stemmen. Denk aan batterijen, laadpleinen, warmteopslag of vraagsturing bij bedrijven. Deze flexibiliteit mag niet in commerciële handen vallen, maar hoort thuis bij de gemeenschap zelf. Zo blijft de regie over onze energie-infrastructuur lokaal.

Voor de implementatie van energiedelen binnen energiegemeenschappen zijn **voldoende capaciteit en de juiste kennis en expertise** essentieel. De kamerbrief van minister Hermans en de bijbehorende beslisnota geven aan dat het Rijk middelen verkent en mogelijk beschikbaar stelt ter ondersteuning van energiegemeenschappen en verwante instrumenten.

Lokale energiecoöperaties zouden toegang moeten krijgen tot deze middelen, en daarbij professioneel ondersteund en opgeleid moeten worden om de stap te maken van traditionele energiecoöperatie naar een energiegemeenschap die actief energie deelt. De kamerbrief benadrukt bovendien het belang van samenwerking tussen energiegemeenschappen en gemeenten, evenals tussen energiegemeenschappen en energiehuisen.

Deze ontwikkeling sluit goed aan bij de huidige organisatie van de Achterhoekse energiestructuur en de strategische pijlers van Agem Energie Experts: *Expertise*, *Energiehuis* en *Energiegemeenschappen*. Ook is er een duidelijke verbinding met de doelstellingen uit de Regio Deal Achterhoek, met name binnen de springplank 'Slimme energiegemeenschappen', die gericht is op het versterken en opschalen van lokale energiegemeenschappen.

Agem Energie Experts pleit daarom voor de ontwikkeling van een gezamenlijke Regio Deal-aanvraag, waarin bestaande energiecoöperaties in de Achterhoek, samen met de betrokken gemeenten, Energieloket Achterhoek en Agem, invulling geven aan deze ambitie. Het is van groot belang dat dit traject in nauwe samenwerking wordt vormgegeven. Agem Energie Experts wil hierin een initiërende en verbindende rol vervullen.

Achtergrondinformatie

1. Kamerbrief en bijlagen: '[Energiegemeenschappen zijn onmisbaar bij energietransitie](#)' – Rijksoverheid
2. Position paper: '[Een stevige positie van gemeenschappen zorgt voor grip op de energierekening](#)' - Energie Samen
3. Position paper: '[Waarom energiegemeenschappen de energiehubs van de toekomst zijn](#)' - Energie Samen

Opstellers: Justin Pagden & Tamara Bos
Datum: 15 oktober 2025